

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

София, 1 юни 2010 г.

Конституционният съд в състав:

Председател:

Евгени Танчев

Членове:

Емилия Друмева
Владислав Славов
Димитър Токушев
Благовест Пунев
Пламен Киров

Красен Стойчев
Георги Петканов
Ванюшка Ангушева
Цанка Цанкова
Стефка Стоева
Румен Ненков

при участието на секретар-протоколита Мариана Георгиева разгледа в закрито заседание на 1 юни 2010 г. конституционно дело № 10/2010 г., докладвано от съдията Румен Ненков.

Производството е по чл. 149, ал.1, т. 2 и т. 4 от Конституцията на Република България (Конституцията) и се намира във фазата на допустимостта по смисъла на чл. 19, ал. 1 от Закона за конституционния съд (ЗКС).

Делото е образувано на 29.04.2010 г. по искане на президента на Република България за установяване на противоконституционност и несъответствие с международни договори, по които България е страна, а именно - Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи - КЗПЧОС (Обн. ДВ, бр. 80 от 1992 г., изм. ДВ, бр. 137 от 1998 г.) и

Международния пакт за граждански и политически права - МПГПП (Обн. ДВ, бр. 43 от 1976 г.) на § 8, точки 2 и 3 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс - ЗИДНПК (Обн. ДВ., бр. 32 от 2010 г.), с които се изменя и допълва чл. 94 от Наказателно-процесуалния кодекс - НПК (Обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 32 от 2010 г.) и § 22, точка 1 от ЗИДНПК, с която се изменя чл. 177, ал. 1 от НПК.

В искането последните промени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) са оспорени мотивирано в две насоки:

1. С § 8, т. 2 и 3 от ЗИДНПК е изменена ал. 4 и са създадени нови алинеи 5 и 6 на чл. 94 от НПК. Така за първи път у нас е установен правният институт на т.нар. „резервен защитник“.

Вносителят на искането счита, че промените противоречат на чл. 6, ал. 2, чл. 30, ал. 4, чл. 31, ал. 4, чл. 56, чл. 121, ал. 1 и чл. 122, ал. 1 от Конституцията. Твърди, че накърняват конституционно установените гаранции за ефективно осъществяване на правото на защита. По конкретно поддържа, че без това да е необходимо за осъществяване на правосъдието, е ограничено правото на обвиняемия (подсъдимия) да бъде защитаван от избран от него адвокат. Това поставя под угроза реализацията на принципа на установяване на истината в съдебния процес. Въвеждането на изискването за „изключително значение за провеждане на наказателното производство в разумен срок“ като предпоставка за прилагане на института, нарушава принципа на равенството на гражданите пред закона. Регламентирането на възможност резервният защитник да упражнява в пълен обем правата по чл. 99, ал. 1 НПК при неявяване на упълномощения защитник, засяга конституционно закрепеното състезателно начало в процеса.

В искането е развита и тезата, че институтът „резервен защитник“ е несъвместим с разпоредби на международни договори, по които България е страна, а именно - чл. 6, т. 3, буква „с“ от КЗПЧОС и чл. 14, т. 3, буква

„<1" от МПГПП. Вносителят твърди, че въведената от международните актове възможност за осигуряване на служебен защитник може да се прилага с оглед интересите на правосъдието само в случаите, когато обвиняемият не е в състояние да заплати възнаграждение на избран и упълномощен от него адвокат. Според него обвиняемият винаги разполага с правото да приеме или да не приеме личността на назначения защитник. След като е упълномощил адвокат по свой избор, правно недопустимо би било да му се натрапва друго лице, което не се ползва с неговото доверие.

2. С § 22, т. 1 от ЗИДНПК в края на алинея 1 на чл. 177 от НПК са заличени думите „както и само на тях и на показанията на свидетели с тайна самоличност". В резултат на изменението е отпаднала съществуващата преди това забрана обвинението и присъдата да се основават само на съчетаването на данни от специални разузнавателни средства и показанията на свидетели с тайна самоличност.

Вносителят на искането счита, че промяната противоречи на чл. 56 и чл. 121, ал. 1 и 2 от Конституцията. Поддържа, че накърнява принципа на състезателност на съдебния процес при равенство на процесуалните права на страните. Според него изменението не отчита спецификата на съответните способности за доказване и създава неоправдано предимство на обвинението за сметка на защитата, без да въвежда друг правен механизъм за компенсиране на нарушения баланс в техните процесуални възможностите. Така се засяга и конституционно гарантираното право на защита. Освен това възможността за осъждане на основата на съчетание на данни от специални разузнавателни средства и показания на свидетели с тайна самоличност не дава необходимите гаранции за установяване на истината.

В искането е развита и тезата, че разпоредбата на § 22, т. 1 от ЗИДНПК не съответства на чл. 6, т. 1 от КЗПЧОС и чл. 14, т. 1 от МПГПП. Вносителят твърди, че води до накърняване на установените минимални

стандарти за справедлив наказателен процес. В тази насока се позовава и на практиката на Европейския съд по правата на човека.

Конституционният съд намира, че искането на президента е допустимо, поради което следва да бъде прието за разглеждане.

Вносител е държавен орган, който по силата на чл. 150, ал. 1, изр. 1 от Конституцията разполага с правото да инициира производство пред Конституционния съд.

Искането отговаря на изискванията по чл. 17, ал. 1 от ЗКС и чл. 18 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) по отношение на форма, мотивираност, време на подаване и съдържание.

Конституционният съд не се е произнасял по поставените въпроси и разполага с правомощието да се произнесе по тях по силата на чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от Конституцията.

С оглед на предмета на делото като страни на основание чл. 21, ал. 1, изр. 1 от ПОДКС следва да се конституират Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието, министърът на вътрешните работи, Върховният касационен съд, главният прокурор, Висшият адвокатски съвет, омбудсманът, Съюзът на юристите в България, Фондацията „Български адвокати за правата на човека“, „Асоциацията за европейска интеграция и права на човека“ и Българският хелзинкски комитет.

По гореизложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 от Конституцията и чл. 19, ал. 1 от ЗКС Конституционният съд на Република България

О П Р Е Д Е Л И :

Допуска за разглеждане по същество искането на президента на Република България за установяване на противоконституционност и несъответствие с международни договори, по които България е страна, на

чл. 94 от Наказателно-процесуалния кодекс (Обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г последно изм. и доп. ДВ, бр. 32 от 2010 г.), така както е изменен и допълнен с § 8, точки 2 и 3 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ДВ, бр. 32 от 2010 г.) и чл. 177 от Наказателно-процесуалния кодекс, така както е изменен с § 22, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс.

Конституира като заинтересовани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, министъра на вътрешните работи, Върховния касационен съд, главния прокурор, Висшия адвокатски съвет, омбудсмана, Съюза на юристите в България, Фондацията „Български адвокати за правата на човека“, Фондацията „Асоциация за европейска интеграция и права на човека“ и Българския хелзинкски комитет.

Преписи от настоящето определение и искането да се изпратят на заинтересованите страни като бъдат уведомени, че им се предоставя 20-дневен срок да внесат в съда писмени становища.

Препис от определението да се изпрати и на вносителя с указание, че в същия срок може да изложи допълнителни съображения.

Председател:

"Танчев

Членове:

Емилия Др`мева

Владислав Сл`ов

ДимйТър Токушев

Й?Р

Ванюп`са Ангушева

Благ^вйс^ Пунев

Ца^каГДанк^

Пл^а^ГКjffx)£,
/

Стефка Стоева
л ft

Красе^тойчев

Румен Нен^сов